

Evenals zij bij de journalisten gedaan had, maakte de leiding van de Kultuurkamer het zich gemakkelijk ten aanzien van grote groepen die onder het Muziekgilde vielen: de leden van de orkesten, van de grote koren, van de muziek- en fanfarekorpsen en van de zangverenigingen. Van hen allen werd geen individuele aanmelding gevegd (dat zou maar moeilijkheden geven) – men beschouwde hen eenvoudig als *en bloc* bij de Kultuurkamer aangemeld. Daartoe werden vele muziek- en fanfarekorpsen (minus de katholieke die het werk volgens de richtlijnen van het Episcopaat stillegden) met een aantal dilettanten-orkesten in een Nederlandse Bond van Dilettanten-orkesten samengevoegd en de zangverenigingen, voorzover zij het werk niet staakten, in een Nederlandse Bond van Zangverenigingen.¹ Angst dat de instrumenten en de muziekpartijen in beslag genomen zouden worden, was, schijnt het, een bepalende factor dat zoveel verenigingen, ook protestants-christelijke en socialistische, zich de inschrijving bij de Kultuurkamer lieten welgevallen.

Bij de grote orkesten stuitte het Muziekgilde en de Kultuurkamer vrijwel nergens op verzet.² Trouwens, in de lente van '42 toen deze zaak ging

¹ Afgezien van de katholieke staakten ook andere dilettanten-orkesten dan wel muziek- en fanfarekorpsen hun activiteit, zo in Amsterdam de dilettanten-muziekvereniging 'Schubert'. 'Schubert' wilde in juni '42 de jeugdige Karel Mengelberg die zich niet bij de Kultuurkamer gemeld had, als dirigent laten optreden bij een openluchtconcert. Dat werd verboden. 'Schubert' besloot toen, niet te spelen. Zulks werd met opgave van redenen aan het publiek bekendgemaakt, de 'mededeling werd met luid applaus ontvangen waarop orkest en publiek het terrein verlieten.' (P. F. Sanders: 'Kunst en verzet', V. p. 48).

Wat de zangverenigingen betreft, willen wij hier allereerst een onjuistheid uit deel 4 corrigeren. Wij schreven daar dat in de zomer van '40 de 'Bond van Arbeiders Zang- en Muziekverenigingen' zich door Rost van Tonningen op sleeptouw liet nemen. Deze bond heeft niet bestaan. Wij bedoelden de Bond van Arbeiders Muziekverenigingen die inderdaad zeer actief meegedaan heeft aan de oprichting en de werkzaamheid van de bij de Kultuurkamer aangesloten Nederlandse Bond van Dilettanten-orkesten. De Bond van Arbeiders Zangverenigingen wist daarentegen zijn zelfstandigheid te bewaren, zette wel tot ergernis van Vorrink en anderen zijn arbeid voort, maar weigerde aansluiting bij de Nederlandse Bond van Zangverenigingen en bleef dus ook buiten de Kultuurkamer. ² De enige uitzonderingen werden gevormd door het bestuur van de Arnhemse Orkestvereniging dat eind '41 afgetreden was en door M. H. Flothuis, de jeugdige assistent van Rudolf Mengelberg bij het Concertgebouw-orkest. Flothuis was met een half-Joodse vrouw getrouwd en moest derhalve Goedewaagens departement om dispensatie vragen. Dat weigerde hij herhaaldelijk en op grond van die weigering werd hij in de zomer van '42 ontslagen. Mr. Evert Cornelis nam zijn plaats in. Flothuis werd later wegens illegaal werk eerst naar het concentratiekamp Vught gestuurd, vandaar naar Sachsenhausen.